

การพัฒนาทักษะดิจิทัลมีความสำคัญกับการทำงานในอนาคต

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทักษะการทำงานในอนาคตอย่างรวดเร็ว เครื่องจักรสมองกลจะเข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการแทนที่แรงงานโดยเฉพาะแรงงานทักษะต่ำ แรงงานจึงต้องเร่งพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญให้สอดคล้องกับการทำงานในโลกอนาคตโดยเฉพาะทักษะด้านดิจิทัลมากขึ้น

การประสพภาวะวิกฤตจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้อัตราการใช้อินเทอร์เน็ตสูงขึ้นมาก เนื่องจากประชาชนต้องเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต เช่น การทำงานจากบ้าน การเรียนออนไลน์ การสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ สำหรับภาครัฐได้ใช้ช่องทางให้ความช่วยเหลือกับประชาชนที่ได้รับผลกระทบ อาทิ การลงทะเบียนเพื่อขอรับความช่วยเหลือ เยียวยา และชดเชยให้แก่ประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สถานการณ์ดังกล่าวนี้เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงให้เห็นความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งนอกจากจะเอื้อต่อการใช้ชีวิตในระหว่างที่ยังมีโรคระบาด ยังมีส่วนสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในภาวะ “วิถีใหม่” และการทำงานในอนาคต

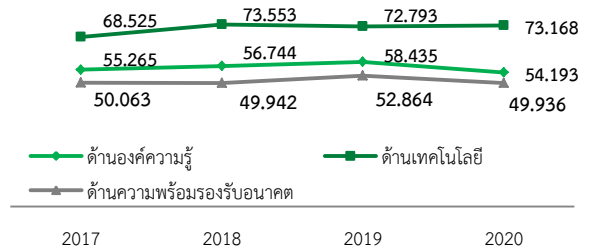
การประชุมเวทีเศรษฐกิจโลกปี 2020 (World Economic Forum, 2020) ได้รายงานไว้ในอีก 5 ปี ข้างหน้า ธุรกิจกว่าร้อยละ 43 มีแผนที่จะลดจำนวนแรงงานและนำเทคโนโลยีมาใช้ร่วมกับการทำงานมากขึ้น และร้อยละ 41 จะจ้างผู้เชี่ยวชาญสำหรับงานเฉพาะแทนพนักงานเดิมของตน อีกทั้งภาคธุรกิจร้อยละ 34 มีความต้องการแรงงานที่มีทักษะมากขึ้น แต่ทักษะของแรงงานในปัจจุบันกลับไม่สอดคล้องต่อความต้องการดังกล่าวมากนัก โดยเฉพาะการทำงานระหว่างแรงงานร่วมกับปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีขั้นสูง และทักษะในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยอาชีพที่จะมีความต้องการมากขึ้นในปี 2025 อาทิ Data Analysts and Scientists, AI and Machine Learning Specialists, Big Data Specialists, และ Digital Marketing and Strategy Specialists จะเน้นการใช้เทคโนโลยีซึ่งจำเป็นต้องอาศัยกำลังแรงงานที่มีทักษะด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีเป็นหลัก

หากพิจารณาความพร้อมของทักษะแรงงานไทยต่อการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปในอนาคต โดยเฉพาะทักษะด้านดิจิทัล พบว่า แรงงานไทยยังคงมีทักษะอยู่ในระดับที่ต้องเร่งพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการทำงานในอนาคต **โดยรายงานการประชุมเวทีเศรษฐกิจโลกปี 2020 (World Economic Forum, 2020) ชี้ว่า ประชากรไทยที่มีทักษะด้านดิจิทัลมีเพียงร้อยละ 54.9 และยังคงมีปัญหาในการเตรียมกำลังแรงงานเพื่อรองรับทักษะการทำงานในอนาคตอยู่อันดับที่ 89 จาก 140 ประเทศ สอดคล้องกับผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันทางดิจิทัล (World Digital Competitiveness Ranking) โดยสถาบัน International Institute for Management Development (IMD) ซึ่งประเมินจากปัจจัยหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านองค์ความรู้ (Knowledge)**

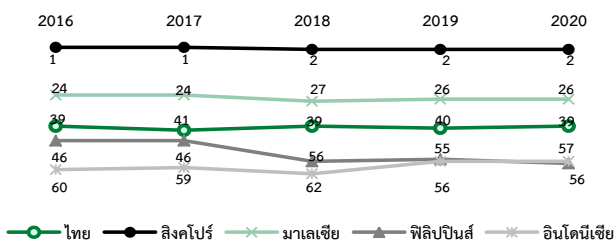
ด้านเทคโนโลยี (Technology) และด้านความพร้อมรองรับอนาคต (Future readiness) โดยในปี 2020 ประเทศไทยมีคะแนนรวม 64.265 จาก 100 คะแนน และอยู่อันดับที่ 39 จาก 63 ประเทศ โดยด้านองค์ความรู้มีคะแนน 54.193 อยู่อันดับ 43 ด้านเทคโนโลยีมีคะแนน 73.168 อยู่อันดับที่ 22 และด้านความพร้อมรองรับอนาคตมีคะแนน 49.936 อยู่อันดับที่ 45 ซึ่งปัจจัยย่อยที่เป็นจุดอ่อนที่สำคัญคือ การฝึกอบรมและการศึกษา (อันดับ 55) และทัศนคติในการปรับตัวในการทำงานในอนาคตได้ (อันดับ 53) และเมื่อพิจารณาคะแนนในแต่ละปัจจัยในช่วงที่ผ่านมา ทักษะด้านเทคโนโลยีประเทศไทยมีแนวโน้มคะแนนเพิ่มขึ้น แต่ทักษะด้านความรู้และด้านความพร้อมรองรับอนาคตกลับมีแนวโน้มคะแนนลดลง

แผนภาพ 24 คะแนนทักษะด้านดิจิทัลของไทย (IMD World Digital)

ที่มา: IMD World Digital Competitiveness

แผนภาพ 25 อันดับความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล (World digital Competitive Ranking 2016-2020)

ที่มา: IMD World Digital Competitiveness

นอกจากนี้ หากพิจารณาอันดับทักษะด้านดิจิทัลเทียบกับประเทศในอาเซียน พบว่า ประเทศในอาเซียนมีแนวโน้มการพัฒนาไม่ต่างกันมากนัก อันดับของแต่ละประเทศค่อนข้างคงที่ มีเพียงประเทศอินโดนีเซียที่มีแนวโน้มการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลที่ดีขึ้น โดยในปี 2020 ประเทศไทยอยู่อันดับที่ 39 จาก 63 ประเทศทั่วโลก และอยู่อันดับที่ 3 ในอาเซียนเป็นรองสิงคโปร์และมาเลเซีย

สำหรับแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลนั้น สามารถจำแนกได้เป็น 2 ส่วน กล่าวคือ 1) การพัฒนาทักษะของแรงงาน (Martin, 2017¹) แนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของแรงงานประกอบด้วย (1) การขยายการเข้าถึงและผู้ใช้งาน ICT เพื่อให้แรงงานคุ้นชินกับ ICT ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะแรงงานไปในตัว (2) การมีนโยบายตลาดแรงงานเชิงรุก (Active labour Market Policies) ที่การดำเนินการต้องเชื่อมโยงกับทักษะที่มีความต้องการของตลาด นโยบายตลาดแรงงานเชิงรุกยังรวมถึงการส่งเสริมการทำงาน และการเชื่อมโยงแรงงานกับผู้ประกอบการที่มีความต้องการแรงงานอีกด้วย และ (3) การส่งเสริมการพัฒนาทักษะแรงงานด้านดิจิทัล ซึ่งในบางประเทศมีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีกับแรงงานที่ไปฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านที่ต้องการ 2) การยกระดับการศึกษาด้าน ICT (World bank, 2016²) ระบุว่า (1) ต้องดำเนินการตั้งแต่การวางแผน โดยเชื่อมโยงการศึกษา ด้าน ICT กับแผนอื่น รวมทั้งหากโลกการสนับสนุน และดึงดูดเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม (2) ต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้าน ICT ให้ครอบคลุม ซึ่งรวมถึงการพัฒนาครูให้มีทักษะด้าน ICT (3) กำหนดมาตรฐานด้านการเรียนรู้ ICT และทำให้การเรียนรู้ ICT เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (4) มีอุปกรณ์ ICT เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และ (5) ติดตามประเมินผลการใช้ ICT ในการศึกษา ซึ่งประเทศไทยอาจนำมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาแรงงานของไทยให้มีขีดความสามารถในการรองรับการทำงานในอนาคต และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในที่สุด

¹ Policies to Expand Digital Skills for the Machine, Martin 2017 สืบค้นจาก <http://ftp.iza.org/pp123.pdf>

² ICT & education policies, World Bank, 2016